

УДК 336.761

Шестопалова О.В.

старш., викл. НУ «Запорізька політехніка»

ФОНДОВА БІРЖА УКРАЇНИ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Сучасна світова економіка характеризується стійкою тенденцією до зростання ролі фондових ринків, які цілком обґрунтовано вважаються місцем широкого впровадження різноманітних інновацій.

Перелік проблем розвитку вітчизняних фондових бірж є досить численним, ключовою серед них є незначна частка організаційного ринку, адже основна маса операцій здійснюється поза біржами. Наслідком цього є невеликі обсяги біржової діяльності, її низька ліквідність та прибутковість, непрозорість ціноутворення, інформаційна закритість емітентів і, як результат, неможливість адекватної оцінки реальної вартості підприємств інвесторами.

Наступною проблемою є недостатня капіталізація ринку. Підприємства не розглядають фондовий ринок як доступне джерело дешевих фінансових ресурсів.

Також, існує проблема захисту прав акціонерів та інвесторів. Значна кількість нормативних актів не відповідають міжнародним стандартам і потребують подальшого розвитку.

В свою чергу, недосконалість податкового стимулювання, відсутність пільг для інвесторів, подвійне оподаткування дивідендів, оподаткування інвестиційних доходів, плата за реєстрацію цінних паперів, ліцензійні платежі тощо стримують розвиток фондового ринку України.

Фондовий ринок не розглядається домогосподарствами як інструмент розміщення заощаджень, через низький рівень інформованості населення щодо біржової діяльності. А обмежена кількість інвестиційних компаній і брокерів, аналітичних та консалтингових компаній перешкоджають формуванню адекватного ринку праці біржових професіоналів.

За період з 2005 по 2013 рік спостерігалася тенденція збільшення загального обсягу операцій з цінними паперами, що свідчить про розвиток економіки та фондового ринку. Проте з 2014 по 2017 рік порівняно з попереднім періодом реєструвалася тенденція зменшення загального обсягу операцій з цінними паперами, чому слугували нестабільні економічна та політична ситуації в країні. Найбільшу частку в портфелі цінних паперів становили акції, державні облігації, облігації підприємств, найменшу інвестиційні сертифікати та деривативи. Загальний обсяг випусків емісійних цінних паперів, зареєстрованих Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку у січні-червні 2020 року, становив 52,53 млрд грн, що більше на 35,96 млрд грн порівняно з в 2019 року (16,57 млрд грн).

Протягом січня-червня 2020 року Комісією зареєстровано 26 випусків акцій на суму 3,26 млрд грн . Порівняно з 2019 року обсяг зареєстрованих випусків акцій збільшився на 186,8 млн грн.

Комісією протягом січня-червня 2020 року зареєстровано 46 випусків облігацій підприємств на суму 28 млрд грн. Порівняно з 2019 року обсяг зареєстрованих випусків облігацій підприємств збільшився на 25 млрд грн.

Фондовий ринок характеризується, насамперед, обсягом біржової торгівлі цінними паперами. За результатами торгів на організованому ринку протягом січня-червня 2020 року обсяг біржових контрактів з цінними паперами склав 156,6 млрд грн. Протягом січня-червня 2020 року порівняно з даними аналогічного періоду 2019 року обсяг біржових контрактів з цінними паперами на організаторах торгівлі збільшився на 5,47% (січень-червень 2019 року – 148,5 млрд грн). Найбільший обсяг торгів за фінансовими інструментами на організаторах торгівлі протягом зазначеного періоду зафіксовано з ОВДП – 154,65 млрд грн (98,75% від загального обсягу біржових контрактів протягом січня-червня поточного року).

Вплив тенденцій розвитку світового біржового фондового ринку на український це на сам перед формування глобального ринку цінних паперів,

що проявляється через горизонтальне об'єднання бірж та торговельних систем різних країн, надання клірингових послуг, проведення депозитарного та розрахункового обслуговування, надання широкого спектра інформаційних послуг, застосування новітніх технологій. Розвиток біржового фондового ринку України є нагальною потребою сьогодення, що передбачає вирішення проблем: незначної частки організаційного ринку, недостатньої капіталізації та непрозорості ринку, відсутності біржової культури, дефіциту фінансових ресурсів. Необхідно підвищити рівень ліквідності, оптимізувати рівень спекуляції, що позитивно вплине на ринок, розширити асортимент біржових інструментів, зменшити залежність від зовнішніх інвесторів.

Вирішити вищезазначені проблеми можливо за умови адекватного державного регулювання, розширення асортименту біржових інструментів, розвиток нових технологій біржової торгівлі тощо. Без становлення ефективного біржового ринку цінних паперів в Україні, розраховувати на стрімкий економічний розвиток не варто. Внутрішніх ресурсів для економічного розвитку наразі недостатньо, а для іноземних інвесторів діяльність фондових бірж є своєрідним (інтегрованим, консолідованим) показником якості економічних трансформацій.